

IVANE JAVAKHISHVILI TBILISI STATE UNIVERSITY
NATIONAL CENTER FOR ALTERNATIVE DISPUTE RESOLUTION

Alternative Dispute Resolution

Yearbook

2020-2021

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის ეროვნული ცენტრი

დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა

წელწლეული

2020-2021

უნივერსიტეტის
გამომცემლობა

UDC (უაკ)
347.95+341.98
დ - 145

მთავარი რედაქტორი

ირაკლი ბურდული (პროფ., ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი)

მმართველი რედაქტორი

ნათია ჩიტაშვილი (ასოც. პროფ., ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი)

სარედაქციო კოლეგია:

ქეთრინ გ. ბარნეთი (პროფ., ჰიუსტონის სამხრეთ ტეხასის სამართლის სკოლა, აშშ)

ჯეიმს ჯ. ალფინი (პროფ., ემერიტუს დეკანი, ჰიუსტონის სამხრეთ ტეხასის სამართლის სკოლა, აშშ)

ელიზაბეთ ა. დენისი (პროფ., ჰიუსტონის სამხრეთ ტეხასის სამართლის სკოლა, აშშ)

ირაკლი ყანდაშვილი (პროფ., გრიგოლ რობაქიძის სახელობის უნივერსიტეტი)

აკაკი განერელია (პროფ. ასისტენტი, ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი)

ირაკლი ადეიშვილი (სამართლის დოქტორი, ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი)

დემეტრე ეგნატაშვილი (პროფ. ასისტენტი, ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი)

ტექნიკური რედაქტორი:

ირაკლი ლეონიძე (ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი)

Editor-in-Chief

Irakli Burduli (Prof., Iv. Javakhishvili Tbilisi State University)

Managing Editor

Natia Chitashvili (Assoc. Prof., Iv. Javakhishvili Tbilisi State University)

Editorial Board:

Catherine G. Burnett (Prof., South Texas College of Law Houston, USA)

James J. Alfini (Prof., Dean Emeritus, South Texas College of Law Houston, USA)

Elizabeth A. Dennis (Prof., South Texas College of Law Houston, USA)

Irakli Kandashvili (Prof., Grigol Robakhidze University, Chairman of Mediators Association of Georgia)

Akaki Gatserelia (Prof. Assistant, Iv. Javakhishvili Tbilisi State University)

Irakli Adeishvili (Doctor of Law, Iv. Javakhishvili Tbilisi State University)

Demetre Egnatashvili (Prof. Assistant, Iv. Javakhishvili Tbilisi State University)

Technical Editor:

Irakli Leonidze (Iv. Javakhishvili Tbilisi State University)

გამოცემულია ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის საუნივერსიტეტო საგამომცემლო საბჭოს გადაწყვეტილებით

Published by the decision of Ivane Javakhishvili Tbilisi State University Publishing Board

© ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა, 2021
© Ivane Javakhishvili Tbilisi State University Press, 2021

P-ISSN 1987-9199
E-ISSN: 2720-7854

პოსტპანდემურ პერიოდში მედიაციის მნიშვნელობა მიკროსაფინანსო ორგანიზაციებთან არსებულ სასესიო დავებზე საქართველოში

სტატია მიზნად ისახავს განსაზღვროს მედიაციის მექანიზმის ეფექტიანობა მიკროსაფინანსო ორგანიზაციებთან არსებულ სასესიო დავებთან მიმართებით COVID-19 – ით გამოწვეული პოსტ-პანდემიური მდგომარეობის დროს. მედიაციის გამოყენების პოტენციალური შესაძლებლობა შესაძლოა ჩაითვალოს მსგავსი ტიპის დავაში ჩაბრუნების და პანდემიით დაზარალებული მხარეების უფლებრივი და მატერიალური მდგომარეობის აღდგენისა და გაჯანსაღების საშუალებად.

სტატიაში წახმოდგენილია მედიაციის, როგორც დავის გადაწყვეტის ადგილობრივი საშუალების, ზოგადი მიმოხილვა და საქართველოში მისი დანერგვისა და განვითარებისთვის განხორციელებული მნიშვნელოვანი საკანონმდებლო სიახლეები. კვლევა ასევე ეთმობა ანალიტიკურ მსჯელობას მედიაციის უპირატესობებზე პანდემიის და პოსტ-პანდემიის პირობებში დავის გადაწყვეტის სხვა საშუალებებთან მიმართებით. ნაშრომში ასევე წახმოდგენილია საქართველოს მიკროსაფინანსო ორგანიზაციების სამართლებრივი სტატუსის შემდგომში მედიაციის პოტენციალზე მხარის სტატუსის შესაფასებლად და გამოკვლეულია პოსტ-პანდემიური პირობებში მედიაციის ეფექტურობის საკითხი მიკროსაფინანსო ორგანიზაციებთან არსებულ სასესიო დავებზე.

კვლევა ხელს შეუწყობს მედიაციის გზით სასესიო დავების გადაწყვეტა აღიარებულ იქნეს პანდემიით დაზარალებული მხარეების ხიური მდგომარეობის გასაუმჯობესებლად და უფლებათა დროული განხორციელების ქმედით საშუალებად.

საკვანძო სიტყვები: გამსესხებელი, დისტანციურად წახმარებული მედიაცია, ვადაგადაცდება, მედიაცია, მედიაციის, მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია, მსესხებელი, მოხილება, პანდემია, პოსტ-პანდემიური პერიოდი, სასესიო დავები, სესხი.

„მშვიდობა ახ ახის კონფლიქტის აჩახსებობა,
ის მასთან გამკლავების უნახია“
მაკათმა განდი

1. შესავალი

დღევანდელ რეალობაში რთულად წარმოსადგენია ადამიანთა შორის ურთიერთობები კონფლიქტისა და დავის გარეშე. რაც უფრო მეტი ადამიანი მონაწილეობს ურთიერთობაში, მით უფრო მაღალია საპირისპირო აზრის ჩამოყალიბების ალბათობა. აზრთა სხვადასხვაობა, მხარეთა ემოციური მდგომარეობა, განსხვავებული ღირებულებები, საჭიროებები და ინტერესები სწორედ ის ფაქტორებია, რამაც შესაძლოა ადამიანები უთანხმოებად მიიყვანოს.

კონფლიქტში მყოფ მხარეებს შორის წარმოებული მოლაპარაკება განსხვავებული და ურთიერთსაინააღმდეგო პოზიციების კომბინირების პროცესია, დანყებული კომუნიკაციის გზით და დასრულებული ერთობლივი გადაწყვეტილებით.¹

* თბილისის ღია სასწავლო უნივერსიტეტისა და ევროპის უნივერსიტეტის მოწვეული ლექტორი, ნიუ ვიჟენ უნივერსიტეტის დოქტორანტი.

კლასიკურად კონფლიქტები გადაიზრდება დავაში, დავათა უმრავლესობა საბოლოოდ თავს იყრის სასამართლოში, რაც პირდაპირ პროპორციულია სასამართლოს გადატვირთულობის. ამ მხრივ მზარდია დავების დესტრუქციული ეფექტიც. კერძოდ, ის დავები, რომელთა გადაწყვეტაც არ ხდება დროში ეფექტიანად, სამომავლოდ შესაძლოა მნიშვნელოვანი დამაბრკოლებელი ფაქტორი გახდეს სახელმწიფოთა დემოკრატიული და ეკონომიკური წინსვლისთვის.²

დღევანდელ დღეს სასამართლოში საქმისწარმოებას და დავების განხილვას, როგორც წესი, გარკვეული წლები სჭირდება. დროში გაჭიანურებულ საქმეებს ასევე ემატება სასამართლო და სხვა მასთან დაკავშირებული ხარჯები. ხანდახან დავის განხილვის პერიოდი იმდენ დროს მოიცავს, რომ არ არის გამორიცხული მხარეებმა დაკარგონ დავის მიმართ არსებული თავდაპირველი იურიდიული ინტერესი. სწორედ ასეთი კონფლიქტების გადაჭრის დროს არის მედიაცია ყველაზე ხელსაყრელი და ეფექტიანი მხარეთათვის.

მედიაცია არის დავის გადაჭრის ალტერნატიული საშუალება, რა დროსაც მხარეებს აქვთ იმის შესაძლებლობა, რომ მედიატორის დახმარებით თავიანთი დავა, თუ კონფლიქტი მოაგვარონ ურთიერთშეთანხმების გზით.³ მედიაციის არჩევით მხარეები თავს არიდებენ, არა მხოლოდ დროში გაწელილ ფორმალურ სასამართლო პროცესებს, არამედ ზოგავენ დროს, ხარჯებს და შედეგად იღებენ მათზე მორგებულ, მათ მიერვე კონტროლირებად და მოქნილ პროცესს.⁴

2. დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალების - მედიაციის არსობრივი დახასიათება და ინსტიტუციონალიზაციის ეტაპები

მედიაცია დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული მეთოდია, რომელიც პრობლემის გადაჭრის და მოლაპარაკების ურყევ პრინციპებთა კონცეფციიდან ჩამოყალიბდა.⁵ მედიაციის პროცესი ნებაყოფლობითია, რომლის დროსაც, დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი პირი – მედიატორი ეხმარება მხარეებს მოაგვარონ ერთმანეთს შორის წამოჭრილი უთანხმოება და დავა დაასრულონ მორიგებით.

მედიაცია არაფორმალური პროცესია, არ არის შებოჭილი მკაცრი პროცედურებით და მხარეებს აძლევს რეალურ საშუალებას მიუთითონ საკუთარ ინტერესებსა და საჭიროებებზე. სწორედ არსებული პროცედურულ-შინაარსობრივი კოტროლით მხარეებს ხელეწიფებათ მიიღონ ორმხრივად სასურველი გადაწყვეტილება. მედიაციის არაფორმალურობა რიგ შემთხვევებში მეტად მისაღებია მოდავე მხარეთათვის, ვიდრე მათი სამართლებრივ ჩარჩოებში მოქცევა და ფორმალური პროცესები.⁶

ჩიხში შესული კონფლიქტიც კი, შესაძლოა გახდეს მოლაპარაკებადი, თუ მედიატორის დახმარებით მხარეებს ექნებათ ერთმანეთის მოსმენის და რეალური ორმხრი-

¹ Zartman W., Negotiation and Conflict Management, Essays on Theory and Practice, Routledge, London, New York, 2008, 7.

² გყმაღაძე ს., მედიაცია საქართველოში ტრადიციიდან თანამედროვეობამდე, თბ., 2016, 7.

³ Commercial Mediation in the UAE and the Laws Concerning Mediation UAE., 2019, <<https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/counco6&div=24&id=&page=>> [03.09.2021].

⁴ იქვე.

⁵ ფოდბეჩი ჯ., გოდანი დ., წუღაძე ა. (ხედ.), მოლაპარაკება: თეორია, პრაქტიკა და სამართალი, თბ., 2018, 284.

⁶ წუღაძე ა., ქართული სასამართლო მედიაციის შედარებითი ანალიზი, თბ., 2017, 25.

ვი საჭიროებების გააზრების შესაძლებლობა. მეორე მხარის პოზიციების სრული გაცნობიერებით და მის უკან მდგომი ემოციებისა, თუ ცხოვრებისეული საჭიროებების გათვალისწინებით, მხარეებს შეუძლიათ გაიაზრონ ერთმანეთის მდგომარეობა და ყოველგვარი არსებითი ინტერესის დათმობის გარეშე მონახონ ისეთი კეთილგონიერი გამოსავალი, რომელიც ორმხრივ ინტერესებს დააკმაყოფილებს.⁷ სწორედ მედიატორს შეუძლია საკუთარი ჩართულობით გამოავლინოს მხარეთა რეალური საჭიროებები და ინტერესები, რაც ხდება კიდევ მორიგების წინაპირობა.

მედიაციის დროს დავის მიმდინარეობასა და პროცესს თავად მხარეები აკონტროლებენ. დავის სასამართლო წესით განხილვისას კი მხარეები კარგავენ საქმეზე კონტროლს და პროცესის მსვლელობაც შენელებულია. ამას ემატება დამატებითი რისკი იმისა, რომ დავის სამართლებრივი გადაწყვეტის შედეგი შეიძლება არასასურველი იყოს სულ მცირე ერთ-ერთი ან ორივე მხარისთვის. მედიაციის გზით დასრულებული დავა, მისაღებია მასში მონაწილე ყველა მხარისათვის, რამეთუ მათი ნებაყოფლობითი შეთანხმება მორიგების მიმართ სრულ მიმღებლობას განაპირობებს.⁸

მედიატორი სპეციალური ცოდნითა და უნარებით აღჭურვილია პირია, რომელიც მედიაციის წარმოებისათვის აღიარებული მეთოდებით მართავს მხარეთა შორის არსებული მოლაპარაკების პროცესს და ხელს უწყობს მხარეებს გამონახონ ერთმანეთთან შეთანხმების და მიმდინარე დავის გადაწყვეტის საუკეთესო გზა.⁹

მედიატორის მოქმედების ფარგლებთან მიმართებით მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ მედიატორი არ იღებს რაიმე სახის გადაწყვეტილებას და არ სთავაზობს გარკვეულ პირობებსა თუ გამოსავალს მხარეებს, არამედ თანმიმდევრული და აქტიური მოლაპარაკების ხელშეწყობით მხარეები თავად მიჰყავს საერთო, მისაღებ გადაწყვეტილებამდე.¹⁰

მედიაციის საპილოტე პროექტი საქართველოში დაინერგა 2012 წელს და სწორედ ამ პერიოდთან წარმართებოდა სამედიაციო პროცესები თბილისის საქალაქო სასამართლოს მედიაციის ცენტრში, სასამართლოს მიერ ცენტრისთვის გადაცემულ სამოქალაქო საქმეებზე.¹¹ ამასთან, გარდა თბილისის სამედიაციო ცენტრისა, სასამართლო მედიაციის ცენტრები დღემდე წარმატებით ფუნქციონირებს რუსთავში, მცხეთასა და გორში.

მედიაციის, როგორც დარგის განვითარების მიმართულებით განსაკუთრებით ნაყოფიერი იყო გასული 2 (ორი) წელი, რადგან სწორედ 2019 წელს მიღებულ იქნა საქართველოს კანონი „მედიაციის შესახებ“, რომელიც ამოქმედდა 2020 წლის 1 იანვრიდან.

ზემოაღნიშნული კანონის მე-2 მუხლის „ა“ ქვეპუნქტი იძლევა მედიაციის კანონისმიერ განმარტებას: *მედიაცია – პიროვნების, მისი სახელწოდების მიუხედავად, რომლის სა-*

⁷ Coleman P. T., Deutsch M., Marcus E. C. (eds.), Conflict Resolution (Theory and Practice), 3rd ed., Jossey-Bass, New-York, 2014, 25.

⁸ Dispute Resolution and Mediation During the Covid-19 Disruption - Maritime and Transport Law Committee, July 2020, <<https://www.ibanet.org/Article/NewDetail.aspx?ArticleUid=CEB54377-412E-40F2-8328-533-902295BD8>> [3.09.2021].

⁹ ყანდაშვილი ი., მედიაცია დავის გადაწყვეტის ეფექტური ალტერნატიული საშუალება, თბ., 2019, 137.

¹⁰ The Role of the Mediator – WMO, December 2018, <<https://worldmediation.org/role-of-mediator/>> [3.09.2021].

¹¹ განმარტებითი ბარათი საქართველოს კანონის პროექტზე „მედიაციის შესახებ“, <<https://info.parliament.ge/file/1/BillReviewContent/216089>> [3.09.2021].

შუადებითაც ოხი ან ჰამდენიმე მხაჲე მედიაგოჲის დახმარებით ცდილობს დავის უხითი-თშეთანხმებით დასხუდებას, მიუხედავად იმისა, ეს პირობები დაწყებულია მხაჲეთა ინიციატივით თუ კანონით გათვადისწინებული საფუძვლითა და წესით.¹² აღსანიშნავია ასევე თავად მედიატორის კანონისეული განმარტება მე-2 მუხლის „ე“ ქვეპუნქტში: მედიაგოჲი - მედიაგოჲთა ეხითან ხეესტხში ხევისტხიხებული ფიზიკური პიხი, ხომედიც აკმაყოფიდება ამ კანონით გათვადისწინებულ მოთხოვნებს და თანახმაა, წახმაროს მედიატორთა, მიუხედავად მისი სტატუსისა და ახრევის/დანიშვნის წესისა.¹³

მედიატორის კანონისმიერ განმარტებაში მოხსენიებულია „მედიატორთა ერთიანი რეესტრი“, რომელიც მეტ კონკრეტიკას საჭიროებს. კერძოდ მედიაციის დარგის განვითარების მიმართულებით განხორციელებული სიახლეების კუთხით მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ 2019 წლის 29 ნოემბერს, ჯერ კიდევ „მედიაციის შესახებ“ საქართველოს კანონის ძალაში შესვლამდე საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს №1/300 გადაწყვეტილების საფუძველზე შეიქმნა მედიატორთა ერთიანი რეესტრი და მასში დარეგისტრირდა 55 მედიატორი. აღნიშნული შესაძლებელია გავაიგივოთ, ე.წ. აკრედიტაციასთან ან მედიატორისათვის განსაკუთრებული უფლებამოსილების მინიჭებასთან, რომელიც ადგენს კანონიერ საფუძველს, რომ ერთიანი რეესტრში რეგისტრირებული მედიატორის მიერ ნაწარმოები სამედიაციო საქმე, მორიგებით დასრულების შემთხვევაში მხარეთა თანხმობით აღსრულდება საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კანონმდებლობით დადგენილი წესით, მიუხედავად იმისა პროცესი მიმდინარეობდა კერძო მედიაციის, თუ სასამართლო მედიაციის ფარგლებში.¹⁴

სიახლეების კუთხით ასევე აღსანიშნავია, რომ მედიატორთა საქმიანობის დარეგულირებისა და მედიაციის საყოველთაოდ ხელმისაწვდომობის მიზნით 2019 წლის 14 დეკემბერს დაფუძნდა სსიპ „საქართველოს მედიატორთა ასოციაცია“ და არჩეულ იქნა მისი თავმჯდომარე და აღმასრულებელი საბჭოს წევრები.¹⁵

3. მედიაციის უპირატესობა პანდემიის და პოსტპანდემიის პირობებში

ჯანმრთელობის დაცვის მსოფლიო ორგანიზაციის მიერ 2020 წლის 11 მარტს ახალი კორონავირუსის COVID-19-ის პანდემიად გამოცხადებამ მსოფლიოს ფაქტობრივი პარალიზება გამოიწვია.

თანამედროვეობის გლობალურმა გამოწვევამ დღის წესრიგში დააყენა მედიაციის უპირატესობის კვლევა. ეს საკითხი განსაკუთრებით აქტუალურია იმ ეტაპიდან, როდესაც მსოფლიომ პანდემიის სირთულეებით გამომწვეულ გლობალურ პრობლემებთან ბრძოლა დაიწყო. ამასთან, ჯერ კიდევ საწყის ეტაპზე მყოფ ეპიდემიოლოგიურ პირობებში რთულია წინასწარ განჭვრეტა იმისა, თუ სადამდე შეიძლება მივიდეს¹⁶ COVID-19-ით გამომწვეული დავები.

¹² საქართველოს კანონი „მედიაციის შესახებ“, სსმ, 18/09/2019, მე-2 მუხლის „ა“ ქვეპუნქტი.

¹³ იქვე, „ე“ ქვეპუნქტი.

¹⁴ საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი, პარლამენტის უწყებანი, 47-48, 14/11/1997, თავი XLIV¹³ - სამედიაციო მორიგების აღსრულება.

¹⁵ ინფორმაცია სსიპ „საქართველოს მედიატორთა ასოციაციის“ შესახებ - საქართველოს მედიატორთა ასოციაცია, <<https://mediators.ge/ka/association>> [3.09.2021].

¹⁶ Mediation Law During Covid-19 - CEDR, 2020, <<https://www.cedr.com/mediation-law-during-the-covid-19-pandemic/>> [3.09.2021].

კომერციული ხასიათის დავების ზრდასთან ერთად, ბიზნესი უფრო მეტად ახდენს სამართლებრივი მდგომარეობის შესწავლას და იმის გათვალისწინებას, თუ რა ზომების მიღება შეუძლიათ საკუთარი უფლებების/ინტერესების დასაცავად. სასამართლოებთან დაკავშირებული შეფერხების გათვალისწინებით, დავა ხშირად არ არის საუკეთესო გამოსავალი მხარეებისთვის.¹⁷ COVID-19 – ის უარყოფითი შედეგების გავლენით უკვე არსებულ და მოსალოდნელ დავებში მხარეები აღმოჩნდნენ მათი სურვილისა და განზრახვის მიუხედავად. ასეთ დროს გაცილებით მაღალია ალბათობა შეთანხმების მიღწევის, რადგან ორივე მხარე წარმოადგენს გარემოების უნებლიე, არაბრალეულ მსხვერპლს.

პანდემიურ და პოსტ-პანდემიურ პირობებში მედიაცია საუკეთესო გამოსავალი და ეფექტიანი პროცესია საიმისოდ, რომ აცილებულ იქნეს თანმდევი დროში განვლილი პროცესები, სასამართლო ხარჯები და დამატებითი სტრესი. პროცესში მონაწილე მხარეების მიზანი კი სასურველი შედეგის მიღწევით გამოიხატება.¹⁸

მედიაციას მთელი რიგი უპირატესობები აქვს, კერძოდ:

ნაკლები დრო და მოქნილობა – სასამართლოში საქმისწარმოებასთან შედარებით, მედიაცია უფრო სწრაფი და მოქნილი პროცესია. დროის მხრივ, მხარეთა შორის უთანხმოება იმაზე მოკლე ვადაში შეიძლება მოგვარდეს, ვიდრე ეს გადაწყდებოდა სასამართლოში საქმის განხილვის დროს. მედიაცია იმ მხრივაც მოქნილია, რომ თუ მხარეები სასამართლოში საქმისწარმოების დროს გადაწყვეტენ, რომ გამოიყენონ მედიაცია, მისი მიმდინარეობისას მედიაციის დასრულებამდე სასამართლო საქმისწარმოება შეჩერდება. დავის მორიგებით დაუსრულებლობის შემთხვევაში დასაშვებია სასამართლოში დავის განახლება,¹⁹ შესაბამისად პროცესი აღდგება ზუსტად იმ ეტაპიდან, რა დროსაც განხორციელდა მისი შეჩერება. ვადასთან მიმართებით ასევე მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ საქართველოს მოქმედი კანონმდებლობის თანახმად, სასამართლო მედიაციის ვადა შეადგენს 45 დღეს, რომელიც მხარეთა შეთანხმებით შეიძლება გაგრძელდეს იმავე ვადით, ხოლო კერძო მედიაციის დროს ვადები სრულად მხარეთა შეთანხმების საგანია, თუმცა ორივე შემთხვევაში მედიაციით იზოგება საკმაოდ დიდი დრო, ვიდრე სასამართლო წარმოებისას.²⁰

კონტროლირებადი პროცესი – მხარეებს აქვთ სრული კონტროლი მისაღწევ შეთანხმებაზე, რადგან ისინი უშუალოდ აწარმოებენ მოლაპარაკებას და მორიგებული პირობების თანახმად, შეუძლიათ შეთანხმდნენ კონკრეტულ კომერციულ გადაწყვეტილებებსა თუ შედეგებზე. აღნიშნული, სამნუხაროდ, არ მიიღწევა დავის სასამართლოს გზით განხილვის შემთხვევაში.²¹

¹⁷ Dispute Resolution and Mediation during the Covid-19 Disruption - Maritime and Transport Law Committee, July 2020, <<https://www.ibanet.org/Article/NewDetail.aspx?ArticleUId=CEB54377-412E-40F2-8328-533902295BD8>> [3.09.2021].

¹⁸ ფორბეჩი ჯ., გოდანი დ., წუდაძე ა., (ივრ.), მოლაპარაკება: თეორია, პრაქტიკა და სამართალი, თბ., 2018, 284.

¹⁹ სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი, პარლამენტის უწყებანი, 47-48, 14/11/1997, 187⁷ მუხლი, მე-2 ნაწილი.

²⁰ The Benefits of Mediation and Mediating during Covid-19 lockdown, Furley Page, May 2020, <<https://www.furleypage.co.uk/insights/law-updates/the-benefits-of-mediation-and-mediating-during-covid-19-lockdown/>> [3.09.2021].

²¹ იქვე.

საქმიანი ურთიერთობების შენარჩუნება – მხარეთა ურთიერთობების შენარჩუნების მხრივაც შესაძლებელია შეფასდეს დავის გადაწყვეტის ფორმები. ცალკეულ შემთხვევაში მხარეთათვის ძალზედ მნიშვნელოვანია კონფლიქტის იმ მხრივ დარეგულირება, რომ მომავალში შესაძლებელი იყოს ურთიერთობის გაგრძელება.²² მედიაცია მხარეებს ეხმარება ფოკუსირდნენ კომუნიკაციაზე, რითაც ხშირ შემთხვევაში უზრუნველყოფილია არსებული საქმიანი ურთიერთობების შენარჩუნება. აღნიშნული გამომდინარეობს მედიაციის, როგორც დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალების, უმთავრესი მიზნიდან, რომელიც მხარეებისთვის ნორმალური ურთიერთობების შენარჩუნებით გამოიხატება.²³

კონფიდენციალობა – მედიაციის პროცესი არის სრულიად კონფიდენციალური,²⁴ მაშინ როდესაც სასამართლოს შემთხვევაში სხდომები საჯარო წესით იმართება. დავის არსის გახმაურებამ კი შეიძლება მხარეები არასასურველ შედეგებამდეც მიიყვანოს. მედიაციით უზრუნველყოფილი იქნება კონფიდენციალობა, შენარჩუნდება რეპუტაცია და ურთიერთობების გრძელვადიანი ხასიათი.

ნაკლები დანახარჯები – მედიაციის ხარჯები გაცილებით დაბალია, ვიდრე სასამართლოს მეშვეობით საკითხის გადაწყვეტა. ამასთან უნდა აღინიშნოს ისიც, რომ სასამართლო მედიაციის დროს, დავის მხარეთა შეთანხმებით დასრულების შემთხვევაში მოსარჩელეს უზრუნდება მის მიერ გადახდილი სახელმწიფო ბაჟის 70%.²⁵ რაც შეეხება კერძო მედიაციას, ამ შემთხვევაში მედიატორის საქმიანობის ანაზღაურების წესი განისაზღვრება მხარეებსა და მედიატორს შორის შეთანხმებული პირობებით²⁶, რომელიც ასევე გაცილებით ნაკლებია, ვიდრე მხარეთა მიერ სასამართლო წარმოებისთვის გაღებული ხარჯები.²⁷

ყოველივე ზემოაღნიშნულის მხედველობაში მიღებით, მედიაციის ღირებულებითი უპირატესობაა, როდესაც მედიატორის დახმარებით და ჩართულობით შედეგი თავად მხარეთა მიერ მიიღწევა. ამ დროს გამორიცხულია დადგეს ისეთი შედეგი, რომელიც არ იქნება მხარეთა ინტერესების ამსახველი.

მიუხედავად იმისა, რომ პანდემიურ რეალობამდე მედიაციაში მედიატორის ერთ-ერთი როლი უშუალო და ფიზიკურ ჩართულობაში გამოიხატებოდა, პანდემიამ მედიაციის დისტანციურად წარმართვისათვის გახსნა ახალი შესაძლებლობები.²⁸

რთულია იმის უარყოფა, რომ ტექნოლოგიები დიდ გარდაქმნებს ინვესტადამიანთა ურთიერთობებში.²⁹ კომუნიკაციისთვის ტექნოლოგიის გამოყენება დღეს უკვე ჩვეულებრივი მოვლენაა, რომელსაც აქტიურად ვიყენებთ, როგორც პირად, ისე პროფესიულ ცხოვრებაში.³⁰

²² *ოსტეხმიდგი მ. ს., სვენსონი ჰ. დ., დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალებები საქართველოში*, თბ., 2014, 279.

²³ *ყანდაშვილი ი., მედიაცია დავის გადაწყვეტის ეფექტური ალტერნატიული საშუალება*, თბ., 2019, 34.

²⁴ *ცეხცვაძე გ., მედიაცია*, თბ., 2010, 35.

²⁵ საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი, პარლამენტის უწყებანი, 47-48, 14/11/1997, 49-ე მუხლის მე-2¹ ნაწილი.

²⁶ საქართველოს კანონი „მედიაციის შესახებ“, სსმ, 18/09/2019, მე-11 მუხლის პირველი პუნქტი.

²⁷ *The Benefits of Mediation and Mediating During Covid-19 Lockdown*, Furley Page, May 2020, <<https://www.furleypage.co.uk/insights/law-updates/the-benefits-of-mediation-and-mediating-during-covid-19-lockdown/>> [3.09.2021].

²⁸ იქვე.

²⁹ *Rule C*, Online Dispute Resolution and the Future of Justice, San Jose, California, 2020, 1.

³⁰ იქვე.

ონლაინ მედიაციამ განსაკუთრებული ადგილი დაიკავა დავის გადაწყვეტის საშუალებებს შორის. დავების ამ ფორმით მოგვარება იმის გააზრების შედეგად შეიქმნა, რომ კომერციული ხასიათის ვირტუალური ურთიერთობები ქმნიდა განსხვავებული ხასიათის მქონე კონფლიქტს, ვიდრე პირისპირ ურთიერთობისას.³¹ COVID-19 პანდემიის შედეგად დაწესებული სოციალური დისტანცირების და მსგავსი შეზღუდვების დადგენამდე კი, ელექტრონული კომერციის გარეთ ინფორმაციისა და კომუნიკაციის ტექნოლოგიის საშუალებების გამოყენებაზე მოთხოვნა იზრდებოდა დავის მოგვარების სხვადასხვა რეჟიმში, მათ შორის, მედიაციის გზითაც. თუმცა აქვე უნდა ითქვას, რომ მედიაციის წარმართვის ამგვარი პრაქტიკა ვითარდებოდა ტრადიციული მედიაციის პრაქტიკაში ტექნოლოგიების ინტეგრაციის ეტაპობრივი და ზოგადი დაწინაურებით.³²

დისტანციურად წარმართულ მედიაციასაც აქვს არაერთი უპირატესობა. კერძოდ, არ არის იმის აუცილებლობა, რომ სამედიაციო პროცესები გადაიდოს დაწესებული შეზღუდვების გაუქმებამდე. მედიაციის დროს უზრუნველყოფილია მოლაპარაკების პროცესი და გადაწყვეტილების მიღების შესაძლებლობა, იმის განურჩევლად მხარეები იქნებიან საკუთარ სახლში, სამუშაო ოფისში, თუ სხვა სივრცეში. მედიაციის წარმართვის ეს ფორმა მხარეებს და მათ შორის მედიატორსაც აძლევს საშუალებას იყვნენ მათთვის კომფორტულ და თავისუფალ გარემოში და მართონ დავის გადაწყვეტის პროცესი. დისტანციური პლატფორმის გამოყენებით წარმართული მედიაციით აგრეთვე შესაძლოა დაიზოგოს დრო და ხარჯებიც. მაგალითად სამედიაციო სესიაზე დასასწრებად მგზავრობისთვის გამოყოფილი დრო და ხარჯი.³³

ონლაინ მედიაციის პროცესის ფორმატის მხრივაც არაფერი იცვლება, რადგან შეიძლება კვლავ გაიმართოს, როგორც საერთო შეხვედრები, ისე კერძო შეხვედრები ინდივიდუალურად თითოეულ მხარესთან. ასევე ტექნიკურად შესაძლებელია გამოყენებულ იქნეს შესვენება და ყველა ის პროცესუალური საშუალება, რაც მედიაციის ფიზიკურად ჩატარების დროს იქნებოდა შესაძლებელი.³⁴

მეტად დაპირისპირებულ მხარეებთან არსებულ დავებზე ონლაინ მედიაცია პანდემიის მიუხედავად, შესაძლოა კარგი გამოსავალი აღმოჩნდეს კონფლიქტური ურთიერთობების დასარეგულირებლად. ონლაინ არხები დღეისათვის იძლევა იმის საშუალებას, რომ მედიატორმა ისე მართოს პროცესი ტექნოლოგიურად, რომ შეძლოს მხარეების განცალკევება ე.წ. „“,“-“ ინდივიდუალურ ოთახებში. ამ მეთოდის გამოყენებით ასევე დამატებით არის უზრუნველყოფილი როგორც თავად პროცესის, ისე მხარეთა კომუნიკაციის კონფიდენციალობა.³⁵

როდესაც საუბარია დისტანციური პლატფორმის გამოყენებით მედიაციის წარმართვის გამოწვევებსა და უპირატესობებზე, შეუძლებელია არ აღინიშნოს საქართველოს ხელისუფლების მხრიდან დროულად გადადგმული ქმედითი ნაბიჯი, რომელიც ეხებოდა COVID-19-ის პირობებში მედიაციის ინსტიტუტის მხარდაჭერას, კერძოდ: საქართველოს მთავრობის 2020 წლის 1 აპრილის №211 დადგენილების – „საქართველო-

³¹ Ebner N., Rainey D., Online Dispute Resolution and Mediation, Hague, 2020, 2.

³² იქვე.

³³ The Benefits of Mediation and Mediating During Covid-19 Lockdown, Furley Page, May 2020, <<https://www.furleypage.co.uk/insights/law-updates/the-benefits-of-mediation-and-mediating-during-covid-19-lockdown/>> [3.09.2021].

³⁴ იქვე.

³⁵ იქვე.

ში ახალი კორონავირუსის გავრცელების აღკვეთის მიზნით გასატარებელი ღონისძიებების დამტკიცების შესახებ საქართველოს მთავრობის 2020 წლის 23 მარტის №181 დადგენილებაში ცვლილების შეტანის თაობაზე დამტკიცებული დანართი №2-ით მედიაცია (დისტანციურად) განისაზღვრა, როგორც დაშვებული ეკონომიკური საქმიანობა. ამით არ შეფერხებულა პანდემიამდე დაწყებული და არსებული სამედიაციო პროცესები, პირიქით მსგავს დავებზე უკვე პანდემიის პირობებში შედგა რამდენიმე სამედიაციო მორიგება დისტანციურად.³⁶

4. მიკროსაფინანსო ორგანიზაციების სამართლებრივი სტატუსი

განვითარებად ქვეყნებში სამუშაო ძალის დიდი ნაწილი ან თვით დასაქმებულია, ან დასაქმებულია მცირე და საშუალო ბიზნესში. დაბალი შემოსავლის მქონე, თვითდასაქმებულ ან არაფორმალურად დასაქმებულ პირებს აქვთ შეზღუდული წვდომა უმუშევრობის დაზღვევასა თუ ჯანმრთელობის დაზღვევაზე. ასეთი პირები განსაკუთრებით დაუცველნი აღმოჩნდნენ COVID-19-ით გამოწვეული ფაქტორების წინაშე. მიკროსაფინანსო ინსტიტუტები კი მნიშვნელოვან როლს ასრულებენ სწორედ ღარიბი და დაბალშემოსავლიანი შინამეურნეობებისა და მიკრო საწარმოების მხარდასაჭერად.³⁷

დღეს საქართველოში რეგისტრირებულია 40 მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია,³⁸ რომელთა რეგისტრაციას, მოქმედი კანონმდებლობის თანახმად, ახორციელებს საქართველოს ეროვნული ბანკი. საქართველოში მიკროსაფინანსო ორგანიზაციები ოპერირებენ შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოების ან სააქციო საზოგადოების სამართლებრივი ფორმით, ახორციელებენ რა, კანონით გათვალისწინებულ საქმიანობას, კონტროლდებიან საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ.³⁹ აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ მხოლოდ მიკროსაფინანსო ორგანიზაციებს აქვთ ვალდებულება თავიანთ იურიდიულ დასახელებაში შეიტანონ ტერმინი „მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია“, ან სიტყვა „მისო“.⁴⁰

მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია განსხვავდება ფინანსური ინსტიტუტების სხვა სახეობებისგან, მათ შორის კომერციული ბანკისგან და ძირითადი განმასხვავებელი ფაქტორი არის სარეგისტრაციო კაპიტალის ოდენობა. კერძოდ თუ მიკროსაფინანსო ორგანიზაციად რეგისტრაციისათვის განაღდებული კაპიტალის მინიმალური ოდენობა არ უნდა იყოს 1 000 000 (ერთ მილიონ) ლარზე ნაკლები, რომელიც შეივსება ნაღდი ფულით, კომერციული ბანკების შემთხვევაში კაპიტალი გაცილებით მაღალია და მისი მინიმალური ოდენობა შეადგენს 12 000 000 ლარს.⁴¹

განსხვავებულია აგრეთვე მიკროსაფინანსო ორგანიზაციების საქმიანობა, რომელთა ჩამონათვალს განსაზღვრავს „მიკროსაფინანსო ორგანიზაციების შესახებ“ სა-

³⁶ მედიაცია - როცა დავა შეთანხმებად იქცევა, თბილისის საქალაქო სასამართლო, სექტემბერი, 2020 <<https://tcc.court.ge/ka/News/mediacia---roca-dava-sheTanxmebad-iqceva>> [3.09.2021].

³⁷ The Impact of COVID-19 on the Efficiency of Microfinance Institutions – NCBI, 2020, <<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7521446/>> [3.09.2021].

³⁸ საქართველოში რეგისტრირებული არასაბანკო დაწესებულებები - საქართველოს ეროვნული ბანკი, <<https://www.nbg.gov.ge/index.php?m=529>> [3.09.2021].

³⁹ საქართველოს კანონი „მიკროსაფინანსო ორგანიზაციების შესახებ“, სსმ, 30, 18/07/2006, მე-3 მუხლის პირველი ნაწილი.

⁴⁰ იქვე, მე-3 ნაწილი.

⁴¹ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის №61/04-ე ბრძანება, სსმ, 03/05/2017.

ქართველოს კანონის მე-4 მუხლი. კერძოდ, ეს საქმიანობაა ფიზიკურ და იურიდიულ პირებზე სხვადასხვა სახეობის მიკრო სესხების გაცემა, როგორც სამომხმარებლო, ისე სალომბარდო, იპოთეკური, არაუზრუნველყოფილი, ჯგუფური და სხვა, და ასევე ამ მიზნით საკრედიტო საგადახდო ბარათების გამოშვება.

მიუხედავად იმისა, რომ ზემოთ აღნიშნული კანონი ამ ტიპის ორგანიზაციებს უდგენს საქმიანობათა ვიწრო წრეს, ამავდროულად, მე-5 მუხლით დამატებით უწესებს გასაცემი კრედიტების მაქსიმალურ ოდენობას. კერძოდ ერთეულ მსესხებელზე გაცემული სესხის ოდენობა არ უნდა აღემატებოდეს 100 000 (ასი ათას) ლარს. საგულისხმოა თავად სიტყვა „მიკრო კრედიტი“, რომელიც კანონის მე-5 მუხლის დანაწესიდან გამომდინარეობს. მიკრო – შედარებით მცირე ოდენობის სესხია, რომელიც კომერციული ბანკების მიერ გასაცემ სესხებთან მიმართებით მსგავსი შეზღუდვის ფორმით არ გვხვდება.

საქართველოს მიკროსაფინანსო ორგანიზაციების განვითარებისა და მხარდაჭერის მიზნით 2009 წელს დაფუძნდა წევრობაზე დაფუძნებული არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირი – ა(ა)იპ „მიკროსაფინანსო ასოციაცია“. ასოციაცია მიზნად ისახავს მიკროსაფინანსო სექტორის განვითარებასა და გაძლიერებას, აგრეთვე მიკროსაფინანსო ორგანიზაციების უფლებებისა და ინტერესების დაცვას და საქმიანობის კოორდინაციისთვის ხელის შეწყობას.⁴² დღეის მდგომარეობით ასოციაცია აერთიანებს საქართველოში რეგისტრირებულ და მოქმედ 21 მიკროსაფინანსო ორგანიზაციას.⁴³

5. მედიაციის ეფექტიანობა მიკროსაფინანსო ორგანიზაციებთან არსებულ სასესხო დავებში

საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 1873 მუხლი ითვალისწინებს სასამართლო სავალდებულო მედიაციას დაქვემდებარებული დავების ჩამონათვალს. კერძოდ, მითითებული მუხლის პირველი ნაწილის „გ“⁴⁴ ქვეპუნქტის მიხედვით, სასამართლო მედიაცია შეიძლება გავრცელდეს - საქართველოს საბანკო დაწესებულებების, მიკროსაფინანსო ორგანიზაციებისა და ახასაბანკო სადეპოზიტო დაწესებულებების მიერ დადებული სესხის ხელშეკრულებიდან (მათ შორის, ედექტორული ფორმით დადებული სესხის ხელშეკრულებიდან) გამომდინარე დავებზე, თუ დავის საგნის ღირებულება 10000 ლარს ან აღემატება.⁴⁴

ამასთან მოსამართლეს აქვს კანონით მინიჭებული უფლებამოსილება, წინასწარ შეაფასოს საქმისათვის მნიშვნელოვანი გარემოებები და ზემოაღნიშნული საქმე მხარეთა თანხმობის გარეშე გადასცეს მედიატორს. რაც შეეხება იმ შემთხვევას, როდესაც იმავე დავაზე მხარეთა მიერ უკვე გამოყენებულ იქნა კერძო მედიაცია და იგი დასრულდა უშედეგოდ, ასეთ შემთხვევაში მოსამართლე გადაწყვეტილებას საქმის მედიატორისათვის გადაცემის თაობაზე იღებს მხოლოდ მხარეთა თანხმობით.⁴⁵

⁴² საქართველოს მიკროსაფინანსო ასოციაციის საქმიანობა - საქართველოს მიკროსაფინანსო ასოციაცია, <<http://www.microfinance.ge/activities/>> [3.09.2021].

⁴³ იქვე.

⁴⁴ საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი, პარლამენტის უწყებანი, 47-48, 14/11/1997, 187³ მუხლის პირველი ნაწილის „გ“⁴⁴ ქვეპუნქტი.

⁴⁵ იქვე, 187³ მუხლის მე-3 ნაწილი.

მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ პოსტ პანდემიურმა პერიოდმა მიკროსაფინანსო ორგანიზაციებთან არსებულ სასესხო დავებზე დადებითი ეფექტი იქონია, რაც თავის მხრივ, მსესხებლებისთვისაც მისაღები და ავთენტური აღმოჩნდა.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს მიერ 2021 წლის 26 თებერვალს გაცემულ №2-0414/4404673 წერილით გათვალისწინებულ საჯარო ინფორმაციაზე დაყრდნობით ირკვევა, რომ 2020 წლის სტატისტიკური მონაცემებით, გასულ წელს განხილულ იქნა 61 სასესხო დავა, სადაც ერთ-ერთ მხარედ წარმოდგენილი იყვნენ მიკროსაფინანსო ორგანიზაციები. აღნიშნული დავები მედიატორებს გადაეცათ სავალდებულო მედიაციის ფარგლებში. თბილისის მედიაციის ცენტრისთვის გადაცემული სასესხო დავებიდან მორიგებით დასრულდა საქმეების 80%. აღნიშნული ციფრი შთამბეჭდავია, რადგან თბილისის საქალაქო სასამართლოს მედიაციის ცენტრის მიერ გაცემული საჯარო ინფორმაციით ასევე დასტურდება, რომ მედიაცია შედეგიანია ვალდებულებით სამართლებრივ ურთიერთობებში, ხოლო მათი მორიგების საერთო მაჩვენებელი 70%-ს შეადგენს.⁴⁶

იმის გათვალისწინებით, რომ მხარეებს შორის არსებული თითოეული დავა ინდივიდუალურია, განსხვავებულია მორიგების ფარგლებიც ცალკეულ შემთხვევაში.

2020 წლის 22 ოქტომბერს სსიპ „საქართველოს მედიატორთა ასოციაციის“ და „გლობალური შეთანხმების საქართველოს ქსელის“ ორგანიზებით გაიმართა შეხვედრა ბიზნესის სექტორის წარმომადგენლებთან თემაზე „მედიაცია – დავის გადაწყვეტის უალტერნატივო მექანიზმი ბიზნეს სექტორში“.⁴⁷ შეხვედრაზე მონაწილე ერთ-ერთი მიკროსაფინანსო ორგანიზაციის, კერძოდ „ევროკრედიტი“-ის აღმასრულებელმა დირექტორმა ჟურნალისტებთან გაკეთებულ ოფიციალურ ინტერვიუში ისაუბრა მედიაციასთან დაკავშირებით და აღნიშნა, რომ რამოდენიმე სასესხო დავა, რომელიც სასამართლოში წლების განმავლობაში მიმდინარეობდა, მედიატორების დახმარებით ერთ თვეში დასრულდა მორიგებით. აქვე გაჟღერდა ფაქტი, რომ მიკროსაფინანსო სექტორმა დაიწყო მედიაციის გამოყენება, რითაც იზოგება დრო, დანახარჯი და შედეგად ორივე მხარე მოგებულია.⁴⁸

მორიგების სტატისტიკასთან ერთად, მიკროსაფინანსო სექტორის მედიაციით დაინტერესებას აგრეთვე მოწმობს 2020 წლის ოქტომბრის თვეში გამართული გაცნობითი შეხვედრა სსიპ „საქართველოს მედიატორთა ასოციაციას“ და ა(ა)იპ „მიკროსაფინანსო ასოციაციას შორის“, რომელსაც იმავე წლის 22 ოქტომბერს მოჰყვა ასოციაციებს შორის ურთიერთთანამშრომლობის მემორანდუმის გაფორმება. მემორანდუმით ხელშემკვრელი მხარეები შეთანხმდნენ განსახორციელებელ ერთობლივ პროექტებზე, რომლებიც მიზნად ისახავს მედიაციის, როგორც დავის გადაწყვეტის ახალი მექანიზმის, გაცნობას და პოპულარიზაციას საქართველოში მოქმედი ქართველი და უცხოური ბიზნეს სუბიექტებისთვის მიკროსაფინანსო ორგანიზაციების სექტორში. მემორანდუმის ფაგლებში ასევე დაიგეგმა კონკრეტული ნაბიჯები და სამო-

⁴⁶ თბილისის საქალაქო სასამართლოს მიერ გაცემული №2-0414/4404673-ე წერილი, 26/02/2021.

⁴⁷ მედიაცია და ბიზნესი: დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული მექანიზმი, საქართველოს მედიატორთა ასოციაცია, ოქტომბერი, 2020, <<https://mediators.ge/ka/article/mediacia-da-biznesi-davis-gadawyvetis-alternatiuli-meqanizmi/66>> [3.09.2021].

⁴⁸ სამუშაო შეხვედრა მიკროსაფინანსო ასოციაციის აღმასრულებელ დირექტორთან - საქართველოს მედიატორთა ასოციაცია, ოქტომბერი, 2020, <<https://mediators.ge/ka/article/irakli-yandashvilis-samushao-shevedra-saqartvelos-miksosafinanso-asociacii-agmasrulebel-direqtortan-baton-iurilebanidzestan/59>> [3.09.2021].

მავლო ერთობლივი ინიციატივები მიკროსაფინანსო ორგანიზაციების წარმომადგენელთათვის.⁴⁹

კოვიდ პანდემიამ გლობალური ეკონომიკური ზრდის შენელებას შეუწყო ხელი და მსოფლიო ეკონომიკაც მასშტაბური კრიზისის წინაშე აღმოჩნდა. შექმნილმა მდგომარეობამ, თავის მხრივ, დააზარალა ბიზნეს სექტორი, მათ შორის, ფინანსური ინსტიტუტებიც.

უნდა აღინიშნოს, რომ პოსტ პანდემიურმა პერიოდმა სასესხო დავაში მყოფი მხარეები ერთმანეთთან უფრო მოლაპარაკებუნარიანი გახადა. მედიაცია, მსგავს დავებში ჩართული, პანდემიით დაზარალებული მხარეებისთვის, ერთგვარი საშუალებაა არსებული კრიზისული მდგომარეობის აღდგენისა და გაჯანსაღებისათვის. საქართველოში რეგისტრირებული მიკროსაფინანსო ორგანიზაციის სს „მისო ევრო კრედიტი“-ს მიერ 2021 წლის 1 მარტის №02.03.21/1-40 წერილი მიუთითებს, რომ კომპანია არ აწარმოებს მორიგებით დასრულებული დავების სტატისტიკას, რაც თავის მხრივ შეუძლებელს ხდის განისაზღვროს მორიგებების ზუსტი პროცენტული მაჩვენებელი, თუმცა მსესხებლების მხრიდან გონივრული შემოთავაზების შემთხვევაში, მხარესთან არსებულ დავას უმეტეს წილად მორიგებით ასრულებს. მორიგებით სრულდება საქმეები არამართო სასამართლოს, არბიტრაჟისა და მედიაციის ფარგლებში, არამედ აღსრულების ეტაპზეც კი.

მიკროსაფინანსო ორგანიზაციები სამედიაციო პროცესებში უფრო აქტიურად მონაწილეობენ და პანდემიამ შეცვალა მათი მიდგომებიც მსესხებლებთან მიმართებით, გახადა რა მათ მიმართ უფრო ლოიალური, ასევე საფუძველი ჩაუყარა მსესხებლის მდგომარეობის ინდივიდუალურ შესწავლას.⁵⁰ აღნიშნული ეხება მათ, ვინც პირდაპირი წესით დაზარალდა, დაკარგა სამსახური, თუ შემოსავლის სხვა წყარო. ამ მხრივ საყურადღებოა შრომის საერთაშორისო ორგანიზაციის (ILO) გამოქვეყნებული ანგარიში, რომლის თანახმად, 2020 წელს გლობალური კრიზისის პირობებში 114 000 000 ადამიანი დაკარგა სამუშაო ადგილი.⁵¹

რაც შეეხება მორიგების ფარგლებს, იგი სრულად დამოკიდებულია მხარეთა შორის არსებულ სახელშეკრულებო ურთიერთობაზე და ინდივიდუალურ შეთანხმებაზე, რაც თავის მხრივ კონფიდენციალურია. სს „მისო ევრო კრედიტი“-ს მიერ 2021 წლის 1 მარტის №02.03.21/1-40 წერილის საფუძველზე გაცემული ინფორმაციის თანახმად, საქმეებისა და მსესხებლების იდენტიფიცირების გარეშე, შესაძლებელია ზოგადი სურათის ჩამოყალიბება, თუ როგორი შეიძლება იყოს სასესხო დავებზე მხარეთა მორიგების პირობები. როგორც წესი, მორიგების ფარგლები დამოკიდებულია გაცემული სესხის სახეობაზე და მსესხებლის გადამხდელუნარიანობაზე და აგრეთვე იმაზე, არის თუ არა სესხი უზრუნველყოფილი.

⁴⁹ საქართველოს მედიატორთა ასოციაციასა და საქართველოს მიკროსაფინანსო ასოციაციას შორის ურთიერთთანამშრომლობის მემორანდუმი გაფორმდა - საქართველოს მედიატორთა ასოციაცია, ოქტომბერი 2020, <<https://mediators.ge/ka/article/saqartvelos-mediator-ta-asociaci-asa-da-saqartvelos-mikrosafinanso-asociacias-shoris-urtiettanamshromlobis-memorandum-i-gaformda/68>> [3.09.2021].

⁵⁰ სს „მისო ევრო კრედიტი“-ის მიერ წინამდებარე კვლევის მიზნებისთვის გაცემული საჯარო №02.03.21/1-40 წერილი, 01/03/2021.

⁵¹ COVID-19 and the World of Work, 7th ed., ILO, January 2021, <https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@dgreports/@dcomm/documents/briefingnote/wcms_767028.pdf> [3.09.2021].

მორიგების პირობები ყოველთვის ინდივიდუალურია და გამომდინარეობს მსესხებელთან გაფორმებული სახელშეკრულებო ურთიერთობიდან. მორიგების ფარგლები დამოკიდებულია რამდენიმე ფაქტორზე, მათ შორის როგორც უკვე აღინიშნა მსესხებლის გადამხდელუნარიანობაზე და იმაზე, თუ რამდენად მომხრეა მხარე სამედიაციო შეთანხმების.⁵²

მხარეთა შორის სამედიაციო მორიგებით, ხშირ შემთხვევაში მიიღწევა შეთანხმება შემდეგ პირობებზე:

ა) სასესხო თანხების კორექტირება, მისი ოდენობის შემცირების მიზნობრიობით. ასეთ დროს შესაძლებელია მოხდეს მსესხებლისათვის, როგორც ვადაგადაცილების საურავის (პირგასამტეხლოს) შემცირება / პატიება, ისე მასზე დარიცხული სარგებლის შემცირება, აგრეთვე ერთეულ შემთხვევებში ძირითადი ვალის კორექტირებაც. ძირითადი ვალის კორექტირების შემთხვევა შესაძლოა სახეზე იყოს მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ სესხი არაუზრუნველყოფილია, და/ან გაცემულია მოკლე ვადიანი სესხი და/ან თუ მხარე თანახმაა შეთანხმებული თანხა გადაიხადოს ერთიანად;⁵³

ბ) ახალი გადახდის გრაფიკის შემუშავება, როგორც სესხის თანხის კორექტირებით, ისე მის გარეშე. ამ შემთხვევაში იცვლება სესხის გადახდის ვადები მხარეთათვის ხელსაყრელი თარიღების შესაბამისად.⁵⁴ ამასთან უნდა აღინიშნოს, რომ გასათვალისწინებელია თითოეული მსესხებლის გადახდების ისტორია და ვადაგადაცილებასთან არსებული მიზეზ-შედეგობრივი კავშირი. განსაკუთრებით, თუ მსესხებელი აქამდე კეთილსინდისიერი გადამხდელი იყო და ფინანსური მდგომარეობის გაუარესების გამო ვერ ახორციელებს ნაკისრი ვალდებულებების შესრულებას. ეს ფაქტორი განაპირობებს მის მიმართ ლოიალურ დამოკიდებულებას და ასეთი მსესხებლების მიმართ მიკროსაფინანსო ორგანიზაციის მხრიდან შეთავაზებული პირობები უფრო დამთმობ ხასიათს ატარებს.⁵⁵

სასესხო დავებთან მიმართებით არსებულ გამოწვევებს ასევე ეხმაურება სს „მისო ევრო კრედიტი“-ის 2021 წლის 1 მარტის №02.03.21/1-40 წერილი, რომლის საფუძველზეც შეიძლება ითქვას, რომ დღეისათვის სასამართლო მედიაციასთან მიმართებით პროცედურულ და ტექნიკურ ნაწილში დასაწერგია ერთგვაროვანი პრაქტიკა, რომლითაც იხელმძღვანელებს თითოეული მოსამართლე, თუ სამედიაციო ცენტრის თანამშრომელი.

ასევე მნიშვნელოვანი გამოწვევაა მსესხებლების, ე.წ. მოპასუხეების მოძიების საკითხი, რომელიც შემაფერხებელია, არა მხოლოდ მათთვის შესაბამისი სასარჩელო დოკუმენტაციის ჩაბარების მხრივ, არამედ სრულად გამორიცხავს მოპასუხეების მონაწილეობას სავალდებულო მედიაციაში სასესხო კატეგორიის დავებზე.⁵⁶

პოსტეპიდემიოლოგიურმა მდგომარეობამ ნათლად აჩვენა, რომ სასესხო ვალდებულებიდან გამომდინარე მოდავე ორივე მხარე მიდის კეთილგონიერ დათმობაზე და მსგავს სასესხო დავებს ასრულებს მორიგებით. აღნიშნული კი შექმნილ ვითარებაში ორივე მხარისათვის საუკეთესო გამოსავალია.

⁵² სს „მისო ევრო კრედიტი“-ის მიერ გაცემული №02.03.21/1-40 წერილი, 01/03/2021.

⁵³ იქვე.

⁵⁴ იქვე.

⁵⁵ იქვე.

⁵⁶ იქვე.

6. დასკვნა

სტატიის მიზანი იყო ეჩვენებინა მედიაციის ინსტიტუტის ეფექტიანობა მიკროსაფინანსო ორგანიზაციებთან არსებულ სასესხო დავებთან მიმართებით, COVID-19-ით გამოწვეული პოსტპანდემიური მდგომარეობის დროს.

კვლევამ აჩვენა, რომ მედიაცია ზუსტად ის მექანიზმია, რომელიც მსგავს დავებში ჩართული და პანდემიით დაზარალებული მხარეებისთვის უზრუნველყოფს არსებული მდგომარეობის აღდგენასა და გაუმჯობესებას. მედიაციის არჩევა შექმნილ ვითარებაში ორივე მხარისათვის მისაღები გამოსავალია. სამედიაციო შეთანხმებით, ერთი მხრივ, მსესხებელი იღებს სასესხო ვალდებულების დაფარვის მასზე მორგებულ პირობებს, ხოლო მიკროსაფინანსო ორგანიზაციისთვის გარანტირებულია მსესხებლისაგან მისაღები, თუნდაც მცირე ოდენობის თანხა, რომ არაფერი ითქვას მედიაციით დაზოგილ დროსა და დანახარჯებზე.

პოსტპანდემიურმა მდგომარეობამ დადებითი გავლენა იქონია სასესხო ვალდებულებითი დავების მშვიდობიანი გზით გადაწყვეტასთან მიმართებაში. მედიაცია შექმნილ ვითარებაში მხარეთათვის ეფექტური და მოქნილი პროცესი აღმოჩნდა.

კვლევის ფარგლებში შესაძლებელი გახდა იმ გამოწვევების იდენტიფიცირება, რომელიც თავს იჩენს მედიაციის დროს მსგავს სასესხო დავებზე. აგრეთვე, უნდა აღინიშნოს, რომ COVID-19-ის პანდემიით გამოწვეულ სასესხო ვადაგადაცილებებზე სამართლებრივი პროცედურები ახალი დაწყებულია და შესაძლოა, რომ უმეტეს შემთხვევაში, შესაბამისი პროცესები მასშტაბურად ჯერ არც კი იყოს დაწყებული. სასესხო დავებზე სამედიაციო საქმეების ინტენსივობის ზრდა გამოიწვევს მედიაციაში მიკროსაფინანსო ინსტიტუტების ლოიალურად ჩართვის კიდევ უფრო გააქტიურებას, ხოლო გადამხდელუნარიანი მსესხებელი, თუნდაც მინიმალური თანხობრივი შენატანით უზრუნველყოფს სექტორის მდგრადობის შენარჩუნებას კრიზისის დაძლევის პირობებში. დავის მედიაციის გზით გადაწყვეტის შემთხვევაში და მიკროსაფინანსო ორგანიზაციების ლოიალური დამოკიდებულებით უზრუნველყოფილია მსესხებლების ინტერესებზე მორგებული შედეგის მიღება, რითაც არ უარესდება მათი საკრედიტო ისტორია.

ბიბლიოგრაფია:

1. სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი, პარლამენტის უწყებანი, №47-48, 14/11/1997.
2. საქართველოს კანონი „მიკროსაფინანსო ორგანიზაციების შესახებ“, სსმ, №30, 18/07/2006.
3. საქართველოს კანონი „მედიაციის შესახებ“, სსმ, 18/09/2019.
4. საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის №61/04-ე ბრძანება, სსმ, 03/05/2017.
5. *ოსტეხმიდეხი მ. ს., სვენსონი ჰ. ე.,* დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალებები საქართველოში, თბ., 2014, 279.
6. *ტყემადაძე ს.,* მედიაცია საქართველოში ტრადიციიდან თანამედროვეობამდე, თბ., 2016, 7.
7. *ფორბეხგი ჯ., გოდანი ე., წუდაძე ა. (ხედავ),* მოლაპარაკება: თეორია, პრაქტიკა და სამართალი, თბ., 2018, 284.
8. *ყანდაშვილი ი.,* მედიაცია დავის გადაწყვეტის ეფექტური ალტერნატიული საშუალება, თბ., 2019, 34, 137.
9. *ცეხცვაძე გ.,* მედიაცია, თბ., 2010, 35.
10. *წუდაძე ა.,* ქართული სასამართლო მედიაციის შედარებითი ანალიზი, თბ., 2017, 25.
11. *Coleman P. T., Deutsch M., Marcus E. C. (eds.),* Conflict Resolution (Theory and Practice), 3rd ed., Jossey-Bass, New-York, 2014, 25.

12. Ebner N., Rainey D., Online Dispute Resolution and Mediation, Hague, 2020, 2.
13. Rule C., Online Dispute Resolution and the Future of Justice, San Jose, California, 2020, 1.
14. Zartman W., Negotiation and Conflict Management, Essays on Theory and Practice, Routledge, London, New York, 2008, 7.
15. განმარტებითი ბარათი საქართველოს კანონის პროექტზე „მედიაციის შესახებ“, <https://info.parliament.ge/file/1/BillReviewContent/216089> [3.09.2021].
16. მედიაცია – როცა დავა შეთანხმებად იქცევა, თბილისის საქალაქო სასამართლო, სექტემბერი 2020, <https://tcc.court.ge/ka/News/mediacia---roca-dava-sheTanxmehad-iqceva> [3.09.2021].
17. მედიაცია და ბიზნესი: დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული მექანიზმი, საქართველოს მედიატორთა ასოციაცია, ოქტომბერი 2020, <<https://mediators.ge/ka/article/mediacia-da-biznesi-davis-gadawyvetis-alternatiuli-meqanizmi/66>> [3.09.2021].
18. სამუშაო შეხვედრა მიკროსაფინანსო ასოციაციის აღმასრულებელ დირექტორთან – საქართველოს მედიატორთა ასოციაცია, ოქტომბერი, 2020, <<https://mediators.ge/ka/article/irakli-yandashvilis-samushao-shehvedra-saqartvelos-miksosafinanso-asociaciis-agmasrulebel-direqtortan-baton-iurilebanidzestan/59>> [3.09.2021].
19. საქართველოში რეგისტრირებული არასაბანკო დაწესებულებები – საქართველოს ეროვნული ბანკი, <<https://www.nbg.gov.ge/index.php?m=529>> [3.09.2021].
20. თბილისის საქალაქო სასამართლოს მიერ გაცემული №2-0414/4404673-ე წერილი, 26/02/2021.
21. საქართველოს მიკროსაფინანსო ასოციაციის საქმიანობა – საქართველოს მიკროსაფინანსო ასოციაცია, <<http://www.microfinance.ge/activities/>> [3.09.2021].
22. საქართველოს მიკროსაფინანსო ასოციაციის წევრები – საქართველოს მიკროსაფინანსო ასოციაცია, <<http://www.microfinance.ge/activities/>> [3.09.2021].
23. საქართველოს მედიატორთა ასოციაციასა და საქართველოს მიკროსაფინანსო ასოციაციას შორის ურთიერთთანამშრომლობის მემორანდუმის გაფორმების შესახებ – საქართველოს მედიატორთა ასოციაცია, ოქტომბერი 2020, <<https://mediators.ge/ka/article/saqartvelos-mediators-asociaciisa-da-saqartvelos-miksosafinanso-asociacias-shoris-urtietanamshromlobis-memorandumigaformda/68>> [3.09.2021].
24. სსიპ „საქართველოს მედიატორთა ასოციაციის“ შესახებ – საქართველოს მედიატორთა ასოციაცია, <<https://mediators.ge/ka/association>> [3.09.2021].
25. სს „მისო ევრო კრედიტი“-ის მიერ წინამდებარე კვლევის მიზნებისთვის გაცემული საჯარო №02.03.21/1-40 წერილი, 01/03/2021.
26. Commercial Mediation in the UAE and the Laws concerning Mediation UAE., 2019 – HeinOnline, <<https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/counco6&div=24&id=&page=>> [03.09.2021].
27. COVID-19 and the World of Work, 7th ed., ILO, January 2021 <https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@dgreports/@dcomm/documents/briefingnote/wcms_767028.pdf> [3.09.2021].
28. Dispute Resolution and Mediation During the Covid-19 Disruption – Maritime and Transport Law Committee, July 2020, <<https://www.ibanet.org/Article/NewDetail.aspx?ArticleUid=CEB54377-412E-40F2-8328-5339-02295BD8>> [3.09.2021].
29. Mediation Law During Covid-19 – CEDR, 2020, <<https://www.cedr.com/mediation-law-during-the-covid-19-pandemic/>> [3.09.2021].
30. The Benefits of Mediation and Mediating During Covid-19 Lockdown, Furley Page, May 2020, <<https://www.furleypage.co.uk/insights/law-updates/the-benefits-of-mediation-and-mediating-during-covid-19-lockdown/>> [3.09.2021].
31. The Role of the Mediator – WMO, December 2018, <<https://worldmediation.org/role-of-mediator/>> [3.09.2021].
32. The Impact of COVID-19 on the Efficiency of Microfinance Institutions – NCBI, Sep. 2020, <<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7521446/>> [3.09.2021].